

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА
ПІДГОТОВКИ ДО ЗОВНІШНЬОГО
НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ**

ВИПУСК 3

✓ учням

✓ абітурієнтам

✓ студентам

✓ учителям

✓ викладачам

2019

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

**ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПІДГОТОВКИ ДО
ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО
ОЦІНЮВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І
ЛІТЕРАТУРИ**

Умань – 2019

УДК 37.016:811.161.2+821.161](06)
ББК 74.261.4+74.261.8(4Укр)]я431
Т33

Рецензенти:

Слободинська Т. С., д-р філол. н., проф., декан факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва Вінницького обласного комунального гуманітарно-педагогічного коледжу;

Ямчук П. М., канд. філол. н., д-р філос. н., проф., акад. АН ВО України, проф. кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін Уманського національного університету садівництва;

Лісова Л. В., учитель української мови і літератури Уманського НВК «Загальноосвітня школа І–ІІІ ст. № 7 – колегіум», учитель-методист, заслужений учитель України.

Редакційна колегія: *Цимбал-Слатвінська С. В.*, канд. пед. н., доц.; *Січкач С. А.*, канд. філол. н., доц.; *Денисюк В. В.*, канд. філол. н., доц.; *Похилюк О. М.*, канд. філол. н., спеціаліст вищої категорії, ст. викл.; *Зарудняк Н. І.*, викл.; *Денисюк І. А.*, викл.

Т33

Теорія і практика підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури : матеріали Всеукраїнського науково-методичного семінару. Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. Вип. 3. 272 с.

У збірнику вміщено матеріали, обговорені на Всеукраїнському науково-методичному семінарі «Теорія і практика підготовки до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови і літератури», що традиційно проводиться на факультеті української філології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини спільно з Міжвідомчим науково-дослідним центром прикладної лінгвістики та Вінницьким гуманітарно-педагогічним коледжем з лютого 2016 року. Запропоновані методичні, психологічні та теоретичні поради вчителів і викладачів – це ще одна спроба педагогів розставити акценти на тих аспектах, що сприятимуть якісній підготовці випускників ЗНЗ до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови та літератури.

Матеріал посібника можуть використовувати всі, хто зацікавлений в успішному подоланні «першого серйозного іспиту на дорослість, на розуміння природи речей, на реалізування себе в майбутньому».

За зміст і достовірність викладених матеріалів відповідальність несе автор.

Рекомендовано до друку вченою радою факультету української філології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 7 від 04 лютого 2019 року).

УДК 37.016:811.161.2+821.161](06)
ББК 74.261.4+74.261.8(4Укр)]я431

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2019

ЗМІСТ

РОЗДІЛ І

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО

Цимбал-Слатвінська С. В.

ЯК УСПІШНО СКЛАСТИ ЗНО З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ? 6

Ромасевич О. І.

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ДО ЗНО 13

Якимчук І. П., Якимчук Б. А.

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА УЧНІВ ГРУП РИЗИКУ ПІД ЧАС ЗНО 17

РОЗДІЛ ІІ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Авраменко В. І.

СИТУАТИВНІ ВПРАВИ ЯК ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ 25

Бабій А. П.

ВИВЧЕННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ВІДОМОСТЕЙ ІЗ ФОНЕТИКИ В МЕЖАХ ШКІЛЬНОЇ ПРОГРАМИ – ВАЖЛИВА УМОВА УСПІШНОГО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗНО 29

Важенина О. Г.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З ВИВЧЕННЯ СЛОВОТВОРУ В ПІДГОТОВЦІ ДО ЗНО: ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ І ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ 33

Гонца І. С., Розгон В. В.

✓ ФОРМАЛЬНЕ ВИРАЖЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ОСОБОВИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ 38

Денисюк В. В.

✓ МАЛЕНЬКІ ПРОБЛЕМИ ВЕЛИКОГО ЗНО 41

Смельянова М. В.

✓ ПРИНЦИПИ НАГОЛОШУВАННЯ СЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ 46

Жила Т. І.

✓ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ У ТВОРАХ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА 50

Коваленко В. О.

✓ ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ 55

Коваль В. О., Маслюк К. А., Задворська І. І.

✓ КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ДО ЗНО УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ 59

Комарова З. І., Молодичук О. А.

✓ ВИВЧЕННЯ СТУДЕНТАМИ-ФІЛОЛОГАМИ КУРСУ ФОНЕТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ШКІЛЬНІ ПРОГНОЗИ В МОВНІЙ ПІДГОТОВЦІ 65

Лебедев Ю. Б.

✓ РОБОТА З ТЕКСТОМ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО 67

Нікіфорова Н. С.

✓ ЗОВНІШНЄ НЕЗАЛЕЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЯК СКЛАДОВА МОНИТОРИНГУ РІВНЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ 70

Позднякова Л. В.

✓ ФОРМУВАННЯ ОРФОГРАФІЧНИХ НАВИЧОК ПРАВОПИСУ СКЛАДНИХ ІМЕННИКІВ ТА ПРИКРЕТНИКІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО 81

Пустовіт Л. Г.

✓ СЛОВНИКОВА РОБОТА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ДО ЗНО 84

Січкач С. А., Денисюк І. А. ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ЯВИЩА УПОДІБНЕННЯ ПРИГОЛОСНИХ ЗВУКІВ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ДО ЗНО.....	85
Скрипник Н. І., Григоренко А. М. ТРЕНУВАЛЬНІ ТЕСТИ, ВПРАВИ ТА ЗАВДАННЯ З ТЕМИ «ЛЕКСИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА» НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	90
Хлистул І. В., Кравчук О. М. СИСТЕМА ПОВТОРЕННЯ ВИВЧЕНОГО НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ГРАМОТНОСТІ УЧНІВ У ПІДГОТОВЦІ ДО ЗНО	97
Хоміцька Г. В. СКЛАДНІ ВИПАДКИ ВИЗНАЧЕННЯ ГОЛОВНИХ І ДРУГОРЯДНИХ ЧЛЕНІВ РЕЧЕННЯ	103
Шиманська В. О. ОСНОВНІ ПОРАДИ ВЧИТЕЛЮ-СЛОВЕСНИКУ ДЛЯ КРАЩОГО ЗАСВОЄННЯ І ВІДТВОРЕННЯ УЧНЯМИ ЗНАТЬ ІЗ ФРАЗЕОЛОГІЇ В ХОДІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО	113
Шуляк С. А. ФУНКЦІОНУВАННЯ КОЛОРАТИВНОЇ КОМПОЗИТНОЇ ЛЕКСИКИ В МОВОТВОРЧОСТІ ЄВГЕНА ГУЦАЛА	117

**РОЗДІЛ III
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ДО ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

Василевич І. В. ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ВЕЛИКИХ ЕПІЧНИХ ТВОРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ (на прикладі роману Панаса Мирного та Івана Білика «Хіба ревуть воли, як ясла повні?»)	123
Галушченко В. Г. І. БАГРЯНИЙ. БІОГРАФІЯ ТА РОМАН «ТИГРОЛОВИ». ВИВЧЕННЯ МАТЕРІАЛУ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО	126
Денисюк О. Ю. ВИВЧЕННЯ ОБРАЗУ НАТАЛКИ ПОЛТАВКИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО	139
Залізко Л. М., Молоканова В. М. ПІДГОТОВКА ДО ЗНО З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: ПАСПОРТ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ	145
Зарудняк Н. І. ШТРИХИ ДО ВИВЧЕННЯ ЛІРИЧНИХ ТЕКСТІВ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО	152
Йовенко Л. І. ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ОБРАЗУ ГЕРОЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	158
Кириченко В. Г. ВИВЧЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ПІСЕНЬ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО	166
Кловак В. П. «ВОНА БУЛА ВІРНОЮ, СЛАВНОЮ І НЕЗРАДЛИВОЮ ДОЧКОЮ РІДНОГО НАРОДУ». ЖИТТЯ І ТВОРЧИСТЬ ДОКІЇ ГУМЕННОЇ (література рідного краю)	172
Крук Т. В. ДОЛЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНЦІВ У РОМАНІ «ТИГРОЛОВИ» І. БАГРЯНОГО	190
Крук Т. В. РОМАН «МАРУСЯ ЧУРАЙ» – НАЙПОМІТНІШЕ ЯВИЩЕ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ	192
Лементар О. В. ПОЕМА «МОЙСЕЙ» – ОДНА З ВЕРШИН ХУДОЖНЬОЇ ТВОРЧОСТІ ІВАНА ФРАНКА	194
Лементар О. В. ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ МИКОЛИ КУЛІША В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО	200

Лісова Л. В. ВПЛИВ ЛІТЕРАТУРИ НА НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ УКРАЇНЦІВ	207
Лопушан Т. В. ПРОБЛЕМА ПОДОЛАННЯ КЛІШЕ В МОВЛЕННІ УЧНІВ ЯК ЗАВДАННЯ ШКІЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ	209
Лук'яченко Н. І. «МАРУСЯ» Г. КВІТКИ-ОСНОВ'ЯНЕНКА – ПЕРША УКРАЇНСЬКА ПОВІСТЬ	214
Невчиська Л. В. КВЕСТ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО	221
Невчиська Л. В. НАВЧАЛЬНА ГРА «ЛІТЕРАТУРНЕ ЛОТО» ЯК ПРОДУКТИВНИЙ ПРИЙОМ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ЗНО З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	227
Омеляничук Т. Г. РАННЯ ПОЕЗІЯ ПАВЛА ТИЧИНИ ЗА ПРОГРАМОЮ ЗНО	232
Новаківська Л. В. РОЛЬ ХУДОЖНІХ ЗАСОБІВ У РЕАЛІЗАЦІЇ АВТОРСЬКОГО ЗАДУМУ В КІНОПОВІСТІ «УКРАЇНА В ОГНІ» О. ДОВЖЕНКА	235
Осіпчук Г. В., Циганок О. О. ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ОЦІНКИ ЗНАТЬ І ВМІНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА МАТЕРІАЛІ ЗАВДАНЬ ЗНО)	238
Павленко М. С. ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ ТА ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ В ПРАКТИЧНІЙ РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ ТА ШКОЛЯРАМИ	244
Пархета Л. П. ПОСТАТЬ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ У ТВОРЧОСТІ ПАВЛА ТИЧИНИ	248
Поліщук Л. Б. ЕТНОГРАФІЧНИЙ АСПЕКТ ТВОРЧОСТІ І. С. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО	253
Попкова В. М. ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОБУТОВОЇ ПОВІСТІ І. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО «ЖАЙДАШЕВА СІМ'Я» У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО	260
Шпенюк С. В. ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ЗАСОБАМИ БІОГРАФІЙ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ	265

3. Кващук А. Вивчаємо словотвір. Запитання завдання й відповіді // Дивослово. 2005. № 6. С. 7–8.
4. Ковалик І. І. Основні проблеми вчення про словотвір // Українська мова і література в школі. 1970. № 11. С. 23–28.
5. Колоїз Ж. В. Неузалежне словотворення: монографія. Кривий Ріг : НПП Астерікс, 2015. 156 с.
6. Чемоніна Л. Наступність і перспективність у засвоєнні школярами словотворчих понять // Українська мова і література в школі. 2007. № 1. С. 5–10.
7. Шевчук О. С. Аналіз творення слів під час вивчення частин мови // Українська мова і література в школі. 1982. № 9. С. 29–33.

Гонца І. С., Розгон В. В.
(Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини)

ФОРМАЛЬНЕ ВИРАЖЕННЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ОСОБОВИХ ФОРМ ДІЄСЛОВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Головною семантичною ознакою дієслова є взаємозв'язок дії з її виконавцем, який реалізується завдяки категорії особи. Особа визначається як «граматична категорія, яка означає віднесення дії до діючої особи або предмета (до суб'єкта дії) з точки зору того, хто говорить» [2, с. 174]. Крім того, логічне поняття «особа» транспонується до змісту морфологічної категорії особи дієслова, яка реалізується у предикативному зв'язку його з іменником, займенником, субстантивованим словом у позиції суб'єкта (мовця) або й адресата мовлення [3, с. 272–273].

Категорія особи – це словозмінна категорія, що позначає зв'язок процесуальної ознаки з її носієм у дієслівних формах теперішнього і майбутнього часу дійсного способу, а також наказового способу. В українській мові дієслівна особа являє собою синтаксично зумовлену категорію, яка вказує на граматичну залежність присудка від підмета [5, с. 413–414].

Грамматична категорія особи об'єднує у своєму складі різні форми однієї й тієї ж лексичної одиниці, утворювані за допомогою усталеної системи закінчень [1, с. 105].

Значення категорії особи дієслова виражається в шести протиставлених граматичних формах 1-ї, 2-ї та 3-ї особи в однині і множині:

Особа	Однина	Множина
1-а	рост-у, пиш-у; змовч-у; мовч-у, кле-ю	рост-емо, пиш-емо; змовч-имо; мовч-имо, кле-їмо

2-а	рост-еш, пиш-еш; змовч-иш; мовч-иш, кле-їш	рост-ете, пиш-ете; змовч-ите; мовч-ите, кле-їте
3-я	рост-е, пиш-е; змовч-ить; мовч-ить, кле-їть	рост-уть, пиш-уть; змовч-ать; мовч-ать, кле-ять

За особовими закінченнями дієслів теперішнього часу і майбутнього часу доконаного виду розрізняють першу і другу дієвідміни. З наведених прикладів видно, що в особових закінченнях дієслів I дієвідміни (крім 1-ої особи однини та 3-ої особи множини) пишемо літеру -е (-є); у дієслівних формах 1-ої особи однини – -у або -ю; у дієслівних формах 3-ої особи множини – -уть або -ють. В особових закінченнях дієслів II дієвідміни (крім 1-ої особи однини та 3-ої особи множини) – -и (-ї); у дієслівних формах 1-ої особи однини – -у або -ю; у дієслівних формах 3-ої особи множини – -ать або -ять.

Грамматична категорія особи дієслова перебуває в тісному зв'язку з особою займенника, що доповнює вираження зв'язку між суб'єктом дії та дією з погляду участі його у спілкуванні.

Суб'єктом дії може бути той, хто говорить (мовець): *Згадаю Енея, згадаю родину, Згадаю, заплачу, як тая дитина* (Т. Шевченко); *Затоплю недолю Дрібними сльозами, Затопчу неволю Босими ногами!* (Т. Шевченко);

співрозмовник (адресат мовлення): *Добре еси, мій кобзарю, Добре, батьку, робиш, Що співати, розмовляти на могилу ходиш* (Т. Шевченко); *Там найдете щире серце І слово ласкаве, Там найдете щиру правду, А, може, й славу ...* (Т. Шевченко);

особа, яка бере участь у мовленні, або предмет, про який говорять: *Він усюди веештається Та на кобзі грає. А хто грає, того знають І дякують люде ...* (Т. Шевченко); *Вітер віс-повіває, По полю гуляє* (Т. Шевченко);

Крім основного, первинного, значення, закріпленого за особовими дієслівними формами, кожна з них у певному контексті може набувати вторинного значення, що зумовлює утворення односкладних безособових речень. Наприклад, у формі другої особи однини дієслова набувають узагальнено-особового значення: *Посієш вчинок – виросте звичка; Любиш кататися, люби і саночки возити; Більше спиш – менше грішиш; Людей питай, а свій розум май; Не шукай правди в других, коли в тебе її нема; Стоїш високо – не будь гордим, стоїш низько – не гнися* (Народна творчість) та ін.

У безособовому значенні можуть уживатися дієслова у формі 3-ї особи однини: *Порожніє в хаті, пустіє і в коморі, і на дворі ...* (І. Нечуй-

Левицький); *Масу дерев поперевертало з корінням* (І. Франко); *Водою чортзна-як крутило, що трохи всіх не потопило* (І. Котляревський) та ін.

Більшість дієслів сучасної української мови виражає особові протиставлення, оскільки потенційно від будь-якого дієслова, крім безособових, можна утворити всі шість особових форм (три в однині та три у множині: *будую, будуємо; будуєш, будуєте; буде, будуть*). Це дієслова, що поєднуються з іменниками, які позначають осіб. Їх називають дієсловами, що мають повну особову парадигму. Інша частина дієслів не можуть мати всіх особових значень, а отже, й повної парадигми дієвідмінювання. В українській мові до них належать дієслова, що позначають процеси, які відбуваються в неживій природі, різні хімічні реакції та фізіологічні процеси (*ржавіти, тліти, жевріти; брунькувати, запилюватися, зріти, спіти, цвісти; окислюватися, пліснявіти, ятритися* (про рану), *боліти* (про серце) та ін.). Подібні дієслова вживаються у формах 3-ої особи однини і множини: *Рече та стогне Дніпр широкий Сердитий вітер завива Додолю верби гне високі Горами хвилю підійма* (Т. Шевченко); *Широкий Дніпр не гомонить: / Розбивши вітер чорні хмари, Ліг біля моря одпочить* (Т. Шевченко); *Піде на шлях подивитись, Поплакати в лози, – Защобече соловейко – Сохнуть дрібні сльози* (Т. Шевченко) та ін.

Дієслова неповної особової парадигми становлять лексико-семантичну групу мовних одиниць, що позначають процесуальні ознаки, не співвідносні щодо виконання, тривання з особою, або з персональністю [4, с. 430].

Специфічною особливістю дієслів неповної особової парадигми є здатність за певних контекстуальних умов поєднуватися з іменниками-назвами осіб і вживатися в усіх особових формах однини і множини, наприклад: *Пархоми, В щасті не брикай! В нудьзі притьмом не лізь до неба!* (СУМ, I, с. 235); – *Ну, ти дуже не хвищай. Побачимо, як ти порядкуватимеш* (СУМ, XI, с. 43); *Турчать [мати] та турчать щодня, щогодини: оженись та оженись* (СУМ, X, с. 326); *Заспокойся, Прокошу, не гарячись, – сокорить біля нього Одарка. – Тимко парубок, мо, й гарячий, але роботящий* (СУМ, IX, с. 440); *Попрала дівчата сорочки, зложили на віз, зеленою пахучою травою прикрили, посідали й поїхали додому, свіжі да веселі; щобечуть як ластівки* (СУМ, XI, с. 577); *Ніжно вуркоче [Юрась] своїм баском, мабуть, милуючись власними ораторськими здібностями* (СУМ, I, с. 788) та ін.

Отже, особова форма дієслова є важливим засобом вираження зв'язку процесуальної ознаки з її носієм за допомогою усталеної системи флексій. Крім основних, особові дієслова за певних контекстуальних умов можуть набувати вторинних значень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вихованець І. Р. Частини мови у семантико-граматичному аспекті. Київ : Наук. думка, 1988. 255 с.
2. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ : Вища школа, 1985. 360 с.
3. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Підручник. 2-е вид., допов. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2010. 328 с.
4. Сучасна українська літературна мова : підручник / за ред. А. П. Грищенка. 3-е вид., допов. Київ : Вища школа, 2002. 439 с.
5. Українська мова. Енциклопедія / редкол. : Русанівський В. М., Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк та ін. Київ : Укр. енцикл., 2000. 752 с.

Денисюк В. В.

(Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини)

МАЛЕНЬКІ ПРОБЛЕМИ ВЕЛИКОГО ЗНО

Зовнішнє незалежне оцінювання, сприйняте попервах громадськістю як прорив у вступній кампанії, коли дитина може стати студентом омріяного вишу тільки своїми знаннями, нині перетворилося на справжнісіньку епідемію – що за часом (грип, наприклад, люте взимку, а пік ЗНО – травень – червень), що за територією (складають ЗНО в усіх куточках України), що за кількістю (складають ЗНО майже 100 % випускників). Абітурієнти отримали величезну освітню пропозицію, якою в багатьох випадках складно скористатися. І не тільки через невизначеність у виборі майбутнього фаху, хоч це також неабияка проблема. Не будемо кивати на різний рівень підготовки в закладах загальної середньої освіти, адже а ргіогі залишається одне: доки учень не усвідомить потреби в опануванні тієї чи тієї навчальної дисципліни, бо це необхідно для подальшого життя, жоден учитель, репетитор, міністр не вкладе йому в голову порції знань, що дозволить успішно скласти ЗНО. А ргіогі залишається й те, що обов'язковою умовою для вступу в будь-який виш є складання ЗНО з української мови і літератури. Це природно і водночас антиприродно. Природно, бо ти живеш і навчаєшся у країні, мовою якої маєш володіти досконало, а це означає, що жодних проблем зі складанням цього ЗНО не має бути. Антиприродно, тому що потребу в українській мові перетворили на одноразову акцію – це ЗНО, а далі – вулиці, магазини, громадський транспорт, телебачення, радіо, коридори й аудиторії навчальних закладів поглинув мовний покруч, до поширення якого щороку долучається нова хвиля студентів. Такі реалії.